

**Prof. univ. dr. Marieta Safta**  
Facultatea de Drept,  
Universitatea „Titu Maiorescu” din București

# **Drept constituțional și instituții politice**

**Vol. I. Teoria generală a dreptului  
constituțional. Drepturi și libertăți**

Ediția a 9-a, revizuită

Editura  
**Hamangiu**  
2025

# Cuprins

|   |           |
|---|-----------|
| <b>TITLUL I. TEORIA DREPTULUI CONSTITUȚIONAL</b>  | <b>1</b>  |
| <b>CAPITOLUL I. NOȚIUNI GENERALE DESPRE DREPT</b>   | <b>1</b>  |
| <i>Secțiunea 1. Conceptul de „drept”</i>  | 1         |
| <i>Secțiunea a 2-a. Originea și dimensiunea istorică a dreptului.</i>   |           |
| <i>Drept, religie, morală</i>   | 3         |
| <i>Secțiunea a 3-a. Factorii de configurare a dreptului</i>   | 7         |
| <i>Secțiunea a 4-a. Tipologia dreptului</i>   | 8         |
| §1. Mari sisteme de drept   | 8         |
| 1.1. Familia juridică de tradiție romanică  | 9         |
| 1.2. Familia de drept anglo-saxon   | 10        |
| 1.3. Dreptul religios și sistemele dualiste   | 13        |
| §2. Dreptul Uniunii Europene  | 13        |
| <i>Secțiunea a 5-a. Dreptul și statul</i>   | 17        |
| §1. Noțiunea de „stat”  | 17        |
| §2. Elementele statului   | 19        |
| §3. Puterea de stat   | 20        |
| 3.1. Caracterile puterii de stat  | 20        |
| 3.2. Separația puterilor în stat  | 21        |
| <b>CAPITOLUL AL II-LEA. SISTEMUL DREPTULUI:<br/>NORMELE JURIDICE, INSTITUȚIILE JURIDICE ȘI<br/>RAMURILE DE DREPT. DREPTUL CONSTITUȚIONAL<br/>CA RAMURĂ A DREPTULUI PUBLIC</b> | <b>24</b> |
| <i>Secțiunea 1. Normele juridice</i>  | 24        |
| §1. Definiția normelor juridice   | 24        |
| §2. Elementele de structură ale normei juridice   | 25        |
| 2.1. Structura internă  | 25        |
| 2.2. Structura externă sau tehnico-legislativă  | 26        |
| <i>Secțiunea a 2-a. Instituțiile juridice și ramurile de drept</i>  | 26        |
| §1. Instituțiile juridice   | 26        |
| §2. Ramurile de drept   | 26        |
| §3. Diviziunea dreptului în drept public și drept privat  | 27        |

|   |    |
|---|----|
| <i>Secțiunea a 3-a. Dreptul constituțional ca ramură</i>  |    |
| <i>a dreptului public</i>   | 29 |
| §1. Definiția dreptului constituțional  | 29 |
| §2. Obiectul dreptului constituțional   | 29 |
| §3. Specificul normelor de drept constituțional   | 30 |
| §4. Locul dreptului constituțional în cadrul sistemului dreptului   | 31 |
| §5. Evoluții ale dreptului constituțional. Europeanizare și internaționalizare. Constituționalismul digital | 31 |

## **CAPITOLUL AL III-LEA. RAPORTURILE JURIDICE DE DREPT CONSTITUȚIONAL ȘI IZVOARELE DREPTULUI CONSTITUȚIONAL**

|  |    |
|--|----|
| <i>Secțiunea 1. Raporturile juridice de drept constituțional</i>                 | 34 |
| §1. Noțiune și specific  | 34 |
| §2. Subiectele raporturilor juridice de drept constituțional                     | 35 |
| §3. Conținutul și obiectul raporturilor juridice de drept constituțional         | 38 |
| <i>Secțiunea a 2-a. Izvoarele dreptului constituțional</i>                       | 38 |
| §1. Noțiuni generale   | 38 |
| §2. Actul normativ   | 40 |
| 2.1. Caracterizare generală  | 40 |
| 2.2. Legea   | 40 |
| 2.3. Decretul-lege   | 44 |
| 2.4. Hotărârile Parlamentului  | 45 |
| 2.5. Ordonanțele guvernamentale  | 46 |
| 2.6. Decretul  | 49 |
| §3. Actele normative internaționale – izvoare ale dreptului constituțional român | 50 |
| 3.1. Aspecte comune  | 50 |
| 3.2. Norma constituțională-cadru   | 50 |
| 3.3. Tratatul internațional în materia drepturilor omului                        | 52 |
| 3.4. Actele Uniunii Europene   | 53 |
| §4. Obiceiul (cutuma)  | 63 |

|   |           |
|---|-----------|
| §5. Jurisprudența _____   | 64        |
| 5.1. Considerații generale _____  | 64        |
| 5.2. Hotărârile pronunțate de Înalta Curte de Casație și<br>Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii __ | 68        |
| 5.3. Jurisprudența Curții Constituționale ca izvor de drept<br>constituțional _____                                     | 71        |
| <b>TITLUL II. TEORIA CONSTITUȚIEI _____</b>   | <b>75</b> |
| <b>CAPITOLUL I. CONSTITUȚIE ȘI CONSTITUȚIONALISM.</b>   |           |
| <b>SUPREMAȚIA CONSTITUȚIEI _____</b>  | <b>75</b> |
| <i>Secțiunea 1. Noțiuni generale despre constituție _____</i>   | <i>75</i> |
| §1. Apariția constituției _____   | 75        |
| §2. Tipuri de constituții _____   | 77        |
| §3. Conținutul normativ al constituției _____   | 80        |
| §4. Definiția și caracterele juridice ale constituției _____  | 81        |
| §5. Funcțiile constituției _____  | 83        |
| §6. Conceptul de constituționalism _____  | 83        |
| <i>Secțiunea a 2-a. Supremația constituției _____</i>   | <i>84</i> |
| §1. Noțiunea de supremație a constituției _____   | 84        |
| §2. Consecințe și garanții ale supremației constituției _____   | 85        |
| §3. Europenizarea constituției _____  | 86        |
| <b>CAPITOLUL AL II-LEA. ADOPTAREA, MODIFICAREA,<br/>SUSPENDAREA ȘI ABROGAREA CONSTITUȚIEI _____</b>                     | <b>90</b> |
| <i>Secțiunea 1. Adoptarea constituției _____</i>  | <i>90</i> |
| §1. Considerații introductive _____   | 90        |
| §2. Inițiativa constituțională _____  | 90        |
| §3. Procedura de adoptare a constituției _____  | 91        |
| <i>Secțiunea a 2-a. Revizuirea constituției _____</i>   | <i>93</i> |
| §1. Caracterizare generală. Constituții rigide sau flexibile __   | 93        |
| §2. Reglementarea procedurii de revizuire a Constituției<br>României din 1991 _____                                     | 98        |
| 2.1. Inițiativa de revizuire a Constituției _____   | 98        |
| 2.2. Adoptarea și aprobarea legii de revizuire _____  | 99        |

|  |     |
|--|-----|
| 2.3. Dispoziții ale Constituției declarate nerevizuibile.<br>Limitele revizuirii _____ | 100 |
| 2.4. Rolul Curții Constituționale în procesul de revizuire<br>a Constituției _____     | 100 |
| <i>Secțiunea a 3-a. Suspendarea și abrogarea constituției</i> _____                    | 101 |
| <i>Secțiunea a 4-a. Aplicarea directă a constituției</i> _____                         | 101 |

## **CAPITOLUL AL III-LEA. CONTROLUL**

### **CONSTITUȚIONALITĂȚII LEGILOR \_\_\_\_\_ 105**

|   |     |
|---|-----|
| <i>Secțiunea 1. Noțiunea de control de<br/>    constituționalitate. Fundamentare științifică</i> _____                  | 105 |
| <i>Secțiunea a 2-a. Apariția controlului constituționalității<br/>    legilor</i> _____                                 | 106 |
| <i>Secțiunea a 3-a. Modele de control de constituționalitate</i> _____  | 110 |
| §1. Aspecte generale _____  | 110 |
| §2. Modelul american _____  | 111 |
| §3. Modelul european _____  | 112 |
| §4. Alte modele sau forme atenuate de control de<br>constituționalitate _____   | 114 |
| §5. Evoluții ale controlului de constituționalitate _____   | 117 |
| <i>Secțiunea a 4-a. Clasificări ale controlului de<br/>    constituționalitate în cadrul modelelor examinate</i> _____  | 120 |
| <i>Secțiunea a 5-a. Controlul constituționalității legilor<br/>    în România</i> _____                                 | 121 |
| §1. Istoric _____   | 121 |
| §2. Controlul de constituționalitate potrivit Constituției<br>din 1991, revizuită în anul 2003. Scurtă prezentare _____ | 131 |
| 2.1. Autoritatea competentă _____   | 131 |
| 2.2. Atribuțiile Curții Constituționale _____   | 132 |
| 2.3. Actele Curții Constituționale și efectele acestora _____   | 133 |
| 2.3.1. Categoriile de acte _____  | 133 |
| 2.3.2. Efectul <i>erga omnes</i> al deciziilor Curții<br>Constituționale _____  | 134 |
| 2.3.3. Neretroactivitatea deciziilor Curții<br>Constituționale _____  | 136 |
| 2.3.4. Tipuri de decizii _____  | 146 |

|  |            |
|--|------------|
| 2.3.5. Hotărârile Curții Constituționale _____                                 | 150        |
| <i>Secțiunea a 6-a. Funcțiile controlului de constituționalitate</i> _____     | 151        |
| <i>Secțiunea a 7-a. Constituționalizarea dreptului</i> _____                   | 152        |
| <b>CAPITOLUL AL IV-LEA. DEZVOLTAREA<br/>CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI</b> _____   | <b>154</b> |
| <i>Secțiunea 1. Perioada anterioară Constituției din 1991</i> _____            | 154        |
| §1. Considerații generale _____  | 154        |
| §2. Constituțiile române și acte cu valoare<br>constituțională _____           | 155        |
| 2.1. Statutul dezvoltător al Convenției de la Paris _____                      | 155        |
| 2.2. Constituția din 1866 _____  | 156        |
| 2.3. Constituția din 1923 _____  | 158        |
| 2.4. Constituția din 1938 _____  | 160        |
| 2.5. Perioada 1940-1947 _____  | 162        |
| 2.6. Constituția din 1948 _____  | 164        |
| 2.7. Constituția din 1952 _____  | 166        |
| 2.8. Constituția din 1965 _____  | 167        |
| 2.9. Perioada 1989-1991 _____  | 169        |
| <i>Secțiunea a 2-a. Constituția din 1991, revizuită<br/>în anul 2003</i> _____ | 170        |
| §1. Aspecte generale _____   | 170        |
| §2. Adoptarea Constituției din 1991 _____                                      | 171        |
| §3. Revizuirea Constituției în anul 2003 _____                                 | 175        |
| §4. Alte inițiative de revizuire a Constituției României _____                 | 180        |
| <b>TITLUL III. STATUTUL CONSTITUȚIONAL AL OMULUI<br/>ȘI CETĂȚEANULUI</b> _____ | <b>201</b> |
| <b>CAPITOLUL I. CETĂȚENIA</b> _____  | <b>201</b> |
| <i>Secțiunea 1. Definiție și natură juridică</i> _____                         | 201        |
| §1. Noțiunea de cetățenie _____  | 201        |
| §2. Natura juridică a cetățeniei _____   | 202        |
| <i>Secțiunea a 2-a. Regimul juridic al cetățeniei române</i> _____             | 202        |
| §1. Sediul materiei _____  | 202        |

|  |            |
|--|------------|
| §2. Principiile cetățeniei române _____  | 203        |
| §3. Dobândirea cetățeniei române _____   | 205        |
| 3.1. Modurile de dobândire a cetățeniei române _____                           | 205        |
| 3.2. Dobândirea cetățeniei române prin naștere _____                           | 205        |
| 3.3. Dobândirea cetățeniei române prin adopție _____                           | 206        |
| 3.4. Dobândirea (acordarea) cetățeniei române la<br>cerere _____               | 206        |
| 3.5. Redobândirea cetățeniei române _____                                      | 208        |
| 3.6. Cetățenia de onoare _____   | 209        |
| 3.7. Procedura de acordare/redobândire a cetățeniei<br>române _____            | 209        |
| §4. Pierderea cetățeniei române _____  | 215        |
| 4.1. Modurile de pierdere a cetățeniei române _____                            | 215        |
| 4.2. Retragera cetățeniei române _____   | 215        |
| 4.3. Aprobarea renunțării la cetățenia română _____                            | 215        |
| 4.4. Alte cazuri de pierdere a cetățeniei române _____                         | 216        |
| 4.5. Procedura aprobării renunțării la cetățenia<br>română _____               | 217        |
| 4.6. Procedura retragerii cetățeniei române _____                              | 217        |
| §5. Dovada cetățeniei _____  | 219        |
| §6. Străinii și apatrizii _____  | 219        |
| <i>Secțiunea a 3-a. Reglementarea juridică a cetățeniei<br/>europene _____</i> | <i>220</i> |

|  |            |
|--|------------|
| <b>CAPITOLUL AL II-LEA. DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE<br/>FUNDAMENTALE. CARACTERIZARE GENERALĂ ȘI<br/>DISPOZIȚII COMUNE ÎN MATERIE _____</b> | <b>221</b> |
| <i>Secțiunea 1. Scurt istoric _____</i>  | <i>221</i> |
| <i>Secțiunea a 2-a. Noțiunea și natura juridică a drepturilor<br/>        și libertăților fundamentale _____</i>                         | <i>224</i> |
| <i>Secțiunea a 3-a. Pluralismul legal în materia drepturilor<br/>        și libertăților fundamentale _____</i>                          | <i>225</i> |
| §1. Precizări terminologice. Tendințe actuale _____  | 225        |
| §2. Sistemul european de protecție a drepturilor<br>fundamentale _____   | 227        |

|   |     |
|---|-----|
| §3. Sistemul constituțional român de protecție<br>a drepturilor fundamentale. Scurt istoric _____           | 237 |
| <i>Secțiunea a 4-a. Clasificarea drepturilor și libertăților<br/>fundamentale</i> _____                     | 238 |
| <i>Secțiunea a 5-a. Principii privitoare la drepturile și libertățile<br/>fundamentale</i> _____            | 240 |
| §1. Aspecte generale _____  | 240 |
| §2. Universalitatea _____   | 243 |
| 2.1. Reglementare _____   | 243 |
| 2.2. Conținut _____   | 243 |
| §3. Neretroactivitatea legii _____  | 243 |
| 3.1. Reglementare _____   | 243 |
| 3.2. Conținut _____   | 245 |
| 3.3. Legea interpretativă produce efecte numai pentru<br>viitor; ea nu poate avea caracter retroactiv _____ | 248 |
| §4. Egalitatea în drepturi _____  | 249 |
| 4.1. Reglementare _____   | 249 |
| 4.2. Conținut _____   | 249 |
| 4.3. Ocuparea funcțiilor și demnităților publice _____  | 252 |
| §5. Accesul liber la justiție _____   | 253 |
| 5.1. Reglementare _____   | 253 |
| 5.2. Conținut _____   | 254 |
| §6. Caracterul de excepție al restrângerii exercițiului<br>unor drepturi sau al unor libertăți _____        | 263 |
| 6.1. Reglementare _____   | 263 |
| 6.2. Conținut _____   | 264 |
| §7. Demnitatea _____  | 269 |
| 7.1. Reglementare _____   | 269 |
| 7.2. Conținut _____   | 270 |
| §8. Principiul securității juridice _____   | 272 |
| 8.1. Reglementare _____   | 272 |
| 8.2. Conținut _____   | 273 |

|   |            |
|---|------------|
| <i>Secțiunea a 6-a. Norme de principiu referitoare la protecția juridică a cetățenilor români în străinătate, a cetățenilor străini și apatrizilor în România, extradare și expulzare</i> | 288        |
| §1. Protecția cetățenilor români în străinătate și obligațiile lor  | 288        |
| 1.1. Reglementare   | 288        |
| 1.2. Conținut   | 288        |
| §2. Cetățenii străini și apatrizii se bucură în România de protecție juridică   | 288        |
| 2.1. Reglementare   | 288        |
| 2.2. Conținut   | 289        |
| §3. Regulile referitoare la extradarea sau expulzarea din România   | 290        |
| 3.1. Reglementare   | 290        |
| 3.2. Conținut   | 290        |
| <b>CAPITOLUL AL III-LEA. INVIOABILITĂȚILE</b>   | <b>293</b> |
| <i>Secțiunea 1. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică</i>  | 293        |
| §1. Reglementare  | 293        |
| §2. Conținut  | 294        |
| <i>Secțiunea a 2-a. Libertatea individuală</i>  | 304        |
| §1. Reglementare  | 304        |
| §2. Conținut  | 306        |
| <i>Secțiunea a 3-a. Dreptul la apărare</i>  | 309        |
| §1. Reglementare  | 309        |
| §2. Conținut  | 309        |
| <i>Secțiunea a 4-a. Dreptul la liberă circulație</i>  | 310        |
| §1. Reglementare  | 310        |
| §2. Conținut  | 311        |
| <i>Secțiunea a 5-a. Dreptul la viață intimă, familială și privată</i>   | 312        |
| §1. Reglementare  | 312        |
| §2. Conținut  | 313        |
| <i>Secțiunea a 6-a. Inviolabilitatea domiciliului</i>   | 315        |
| §1. Reglementare  | 315        |

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 315 |
|--------------------|-----|

## **CAPITOLUL AL IV-LEA. DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE SOCIALE, ECONOMICE ȘI CULTURALE \_\_\_\_\_ 317**

|   |     |
|---|-----|
| <i>Secțiunea 1. Dreptul la învățătură _____</i> | 317 |
|---|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| §1. Reglementare _____ | 317 |
|------------------------|-----|

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 318 |
|--------------------|-----|

|  |     |
|--|-----|
| <i>Secțiunea a 2-a. Accesul la cultură _____</i> | 319 |
|--|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| §1. Reglementare _____ | 319 |
|------------------------|-----|

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 320 |
|--------------------|-----|

|  |     |
|--|-----|
| <i>Secțiunea a 3-a. Dreptul la ocrotirea sănătății _____</i> | 321 |
|--|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| §1. Reglementare _____ | 321 |
|------------------------|-----|

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 321 |
|--------------------|-----|

|   |     |
|---|-----|
| <i>Secțiunea a 4-a. Dreptul la un mediu sănătos _____</i> | 323 |
|---|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| §1. Reglementare _____ | 323 |
|------------------------|-----|

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 324 |
|--------------------|-----|

|   |     |
|---|-----|
| <i>Secțiunea a 5-a. Dreptul la muncă, protecția socială<br/>a muncii și interzicerea muncii forțate _____</i> | 325 |
|---|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| §1. Reglementare _____ | 325 |
|------------------------|-----|

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 326 |
|--------------------|-----|

|  |     |
|--|-----|
| <i>Secțiunea a 6-a. Dreptul la grevă _____</i> | 329 |
|--|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| §1. Reglementare _____ | 329 |
|------------------------|-----|

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 330 |
|--------------------|-----|

|  |     |
|--|-----|
| <i>Secțiunea a 7-a. Dreptul de proprietate privată<br/>și dreptul la moștenire _____</i> | 331 |
|--|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| §1. Reglementare _____ | 331 |
|------------------------|-----|

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 332 |
|--------------------|-----|

|  |     |
|--|-----|
| <i>Secțiunea a 8-a. Libertatea economică _____</i> | 339 |
|--|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| §1. Reglementare _____ | 339 |
|------------------------|-----|

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 339 |
|--------------------|-----|

|  |     |
|--|-----|
| <i>Secțiunea a 9-a. Dreptul la un nivel de trai decent _____</i> | 340 |
|--|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| §1. Reglementare _____ | 340 |
|------------------------|-----|

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 341 |
|--------------------|-----|

|   |     |
|---|-----|
| <i>Secțiunea a 10-a. Dreptul la căsătorie _____</i> | 345 |
|---|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| §1. Reglementare _____ | 345 |
|------------------------|-----|

|                    |     |
|--------------------|-----|
| §2. Conținut _____ | 346 |
|--------------------|-----|

|  |     |
|--|-----|
| <i>Secțiunea a 11-a. Protecția copiilor și a tinerilor</i> | 347 |
| §1. Reglementare   | 347 |
| §2. Conținut   | 348 |
| <i>Secțiunea a 12-a. Protecția persoanelor cu handicap</i> | 350 |
| §1. Reglementare   | 350 |
| §2. Conținut   | 350 |

## **CAPITOLUL AL V-LEA. DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE SOCIAL-POLITICE, DREPTURILE EXCLUSIV POLITICE ȘI DREPTURILE GARANȚII**

|   |            |
|---|------------|
|   | <b>352</b> |
| <i>Secțiunea 1. Drepturile și libertățile social-politice</i> | 352        |
| §1. Secretul corespondenței                                   | 352        |
| 1.1. Reglementare   | 352        |
| 1.2. Conținut   | 352        |
| §2. Libertatea conștiinței                                    | 355        |
| 2.1. Reglementare   | 355        |
| 2.2. Conținut   | 356        |
| §3. Libertatea de exprimare                                   | 359        |
| 3.1. Reglementare   | 359        |
| 3.2. Conținut   | 360        |
| §4. Dreptul la informație                                     | 362        |
| 4.1. Reglementare   | 362        |
| 4.2. Conținut   | 363        |
| §5. Libertatea întrunirilor                                   | 364        |
| 5.1. Reglementare   | 364        |
| 5.2. Conținut   | 365        |
| §6. Dreptul de asociere                                       | 366        |
| 6.1. Reglementare   | 366        |
| 6.2. Conținut   | 366        |
| <i>Secțiunea a 2-a. Drepturile exclusiv politice</i>          | 368        |
| §1. Dreptul de vot  | 368        |
| 1.1. Reglementare   | 368        |
| 1.2. Conținut   | 369        |
| §2. Dreptul de a fi ales                                      | 372        |
| 2.1. Reglementare   | 372        |
| 2.2. Conținut   | 372        |

|  |     |
|--|-----|
| §3. Dreptul de a fi ales în Parlamentul European _____       | 374 |
| 3.1. Reglementare _____                                      | 374 |
| 3.2. Conținut _____  | 374 |
| <i>Secțiunea a 3-a. Drepturile garanții</i> _____            | 375 |
| §1. Dreptul de petiționare _____                             | 375 |
| 1.1. Reglementare _____                                      | 375 |
| 1.2. Conținut _____  | 375 |
| §2. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică _____ | 376 |
| 2.1. Reglementare _____                                      | 376 |
| 2.2. Conținut _____  | 377 |

## **CAPITOLUL AL VI-LEA. DREPTURILE FUNDAMENTALE ȘI NOILE TEHNOLOGII \_\_\_\_\_ 379**

|   |     |
|---|-----|
| <i>Secțiunea 1. Impactul dezvoltării inteligenței artificiale<br/>    asupra drepturilor fundamentale</i> _____ | 379 |
| <i>Secțiunea a 2-a. Echitatea intergenerațională</i> _____  | 382 |

## **CAPITOLUL AL VII-LEA. ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE ALE CETĂȚENILOR \_\_\_\_\_ 384**

|  |     |
|--|-----|
| <i>Secțiunea 1. Noțiune și reglementare</i> _____  | 384 |
| <i>Secțiunea a 2-a. Scurtă caracterizare a îndatoririlor<br/>    fundamentale consacrate în Constituția României</i> _____                         | 385 |
| §1. Respectarea Constituției, a supremației sale și<br>a legilor țării _____   | 385 |
| §2. Îndatorirea de fidelitate față de țară _____   | 385 |
| §3. Îndatorirea de apărare a țării _____   | 386 |
| §4. Îndatorirea de a contribui, prin impozite și taxe,<br>la cheltuielile publice _____  | 387 |
| §5. Îndatorirea de exercitare cu bună-credință<br>a drepturilor și libertăților și de respectare a drepturilor<br>și libertăților celorlalți _____ | 387 |

|  |            |
|--|------------|
| <b>CAPITOLUL AL VIII-LEA. GARANȚII DE ORDIN<br/>INSTITUȚIONAL PENTRU REALIZAREA DREPTURILOR<br/>FUNDAMENTALE</b>                     | <b>389</b> |
| <i>Secțiunea 1. Avocatul Poporului</i>   | 389        |
| §1. Scurtă prezentare a instituției  | 389        |
| §2. Reglementarea instituției Avocatului Poporului<br>în România   | 390        |
| 2.1. Numire și statut  | 390        |
| 2.2. Atribuții   | 391        |
| 2.3. Funcționare. Soluționarea petițiilor  | 395        |
| 2.4. Accesul direct la justiția constituțională<br>ca modalitate de realizare a rolului constituțional<br>al Avocatului Poporului    | 397        |
| <i>Secțiunea a 2-a. Instanțele judecătorești, instanțele de<br/>        jurisdicție constituțională și instanțele internaționale</i> | 400        |
| §1. Considerații generale  | 400        |
| §2. Dialogul între instanțele de jurisdicție<br>constituțională  | 401        |
| §3. Dialogul instanțelor naționale cu Curtea Europeană a<br>Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii<br>Europene           | 405        |
| 3.1. Curtea Europeană a Drepturilor Omului   | 405        |
| 3.2. Curtea de Justiție a Uniunii Europene   | 408        |
| 3.3. Concretizări ale dialogului judiciar  | 410        |
| 3.4. Concluzii   | 415        |
| <b>Bibliografie</b>  | <b>419</b> |